

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμίωνα], αποσπ. 8-9

A1.

α.

1-Α: *τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις,*

2-Σ: *καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις ,*

3-Α: *Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως*

β. Ο Αριστοτέλης επισημαίνει ότι η αναζήτηση της γνώσης, η απόκτηση και η ορθή εφαρμογή της γίνεται για να είμαστε σε θέση να κάνουμε εποικοδομητική χρήση όλων των μέσων που μας έχουν δοθεί για τη διαμόρφωση του βίου μας.

B1. Στον Προτρεπτικό του Αριστοτέλη είναι έντονη η σωκρατική επιρροή. Το αίτημα να μην δεχόμαστε τίποτε ως αυτονόητα καλό ή κακό, αν δεν έχει προηγηθεί προσεκτικός έλεγχος, όπως είχε διακηρύξει ο Σωκράτης στην πλατωνική *Απολογία* του, δηλώνει ότι ζωή χωρίς αδιάκοπο (αυτο)έλεγχο δεν αξίζει να τη ζει κανείς. Η αρχαιοελληνική λέξη «βίος» δεν ταυτίζεται πάντα απολύτως με τη λέξη «ζωή». Συχνά με τον «βίον» δίνεται έμφαση στον τρόπο της ζωής, στην κατάσταση της ζωής ή στο πώς βιώνει ο άνθρωπος τη ζωή. Έτσι, ενώ η ζωή αποτελεί για τον άνθρωπο ένα υπαρκτικό δεδομένο, ο βίος υπόκειται σε διερώτηση, διαμόρφωση και επιλογή. Με άλλα λόγια, ενώ η ζωή για κάθε έμβιο ον είναι μία, οι επιλέξιμοι βίοι είναι πολλοί. Από αυτή την οπτική γωνία, ο ανθρώπινος βίος, ατομικός και συλλογικός, μπορεί να γίνει αντικείμενο φιλοσοφικής μελέτης.

Και ο Αριστοτέλης στον Προτρεπτικό αναγνωρίζει ότι η φιλοσοφία είναι απαραίτητη για τον κοινωνικό και πρακτικό βίο. Συγκεκριμένα, στην πρώτη παράγραφο του Προτρεπτικοῦ (απ. 8) επιχειρηματολογεί για το ότι πρέπει να επιδιώκουμε το σύνολο των γνώσεων, να τις αποκτήσουμε και να τις εφαρμόσουμε σωστά (*δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως*), ώστε να μπορούμε να αξιοποιήσουμε εποικοδομητικά στη διαμόρφωση του βίου μας όλα τα μέσα και τα εργαλεία που διαθέτουμε. Στη δεύτερη παράγραφο (απ. 9) δίνει την ύψιστη θέση στη φιλοσοφία και στην αξία της για μια ευτυχισμένη ζωή, αφού θεωρεί ότι η φιλοσοφία, εκείνο δηλαδή το είδος γνώσης που α) καταλήγει σε διατύπωση σωστής κρίσης, β) χρησιμοποιεί τη λογική και γ) στοχεύει συνολικά το αγαθό, μπορεί να χρησιμοποιεί όλα τα άλλα είδη γνώσης και να τα διευθύνει σύμφωνα με τις αρχές της φύσης (*κατὰ φύσιν*). Μόνο η φιλοσοφία περικλείει τη σωστή κρίση και την αλάνθαστη (*ἀναμάρτητον*) γνώση, που διαθέτει την ορίζουσα δύναμη να καθορίζει τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουμε (*ἐπιτακτικὴν φρόνησιν*). Επομένως, ο

Αριστοτέλης με την επιχειρηματολογία του στον *Προτρεπτικό* επιβεβαιώνει τη σωκρατική πρόταση «*ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ*» και την επικυρώνει με νέα επιχειρήματα. [Λέξεις 329]

B2.ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, *Εὐθύδημος* 281d-282a

Στον διάλογο *Εὐθύδημος* του Πλάτωνα, ο Σωκράτης αναλαμβάνει το δύσκολο έργο να δείξει στον νεαρό Κλεινία τον δρόμο της αληθινής φιλοσοφίας και να τον προτρέψει προς αυτόν. Επομένως, είναι εύλογο στα δύο κείμενα, στον προτρεπτικό λόγο του Σωκράτη στον *Εὐθύδημο* και στον *Προτρεπτικό πρὸς Θεμισώνα* λόγο του Αριστοτέλη, να εντοπίζονται κοινά σημεία. Καταρχάς, η συλλογιστική του Σωκράτη για τα θεωρούμενα αγαθά τα οποία μπορεί να αποδειχθούν μεγαλύτερα κακά, αν τα καθοδηγεί η αμάθεια και όχι η γνώση, αντιστοιχεί με την συλλογιστική του Αριστοτέλη στην πρώτη παράγραφο του *Προτρεπτικοῦ*. Εκεί ο Αριστοτέλης επιχειρεί να αποδείξει πως για τον έλεγχο των μέσων (λ.χ. το σώμα μας) τα οποία διαθέτουμε για τη ζωή μας, η φιλοσοφία είναι η γνώση που θα διασφαλίσει την ορθή και επωφελή χρήση τους. Το ίδιο ισχύει και για το δεύτερο επιχείρημα του Σωκράτη ότι απαραίτητη για την ευτυχία του ανθρώπου είναι η γνώση, επομένως «*πρέπει κάθε άνθρωπος να κάνει το παν για να γίνει όσο το δυνατό πιο σοφός*». Παρόμοιο είναι το συμπέρασμα του δεύτερου επιχειρήματος του Αριστοτέλη: «*μόνο η φιλοσοφία κλείνει μέσα της τη σωστή κρίση και τη φρόνηση που κατευθύνει αλάνθαστα τις πράξεις*» και συνεπώς οφείλουμε με κάθε τρόπο να φιλοσοφούμε (*φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου*). Φυσικά, η συλλογιστική του Αριστοτέλη στο δεύτερο επιχείρημα είναι πιο εκλεπτυσμένη. Η διάκριση των επιστημών με κριτήριο τη λειτουργικότητά τους και η διαβάθμισή τους με κριτήριο τη στόχευση που υπηρετούν είναι καθαρά αριστοτελική τελολογική προσέγγιση. [Λέξεις 234]

B3.1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Σ, 5-Λ

B4. κτήμα, απόκτηση, κτήτορας – χρήμα, χρήστης, κατάχρηση – διαγωγή, άγλημα, αγωγός – σύγκριση, κριτική, κρίμα – επιταγή, διάταξη, τάγμα